

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/konkursy-i-nagrody/nagroda-kustosz-pamieci/2004/24233,Zofia-Leszczynska-19262016.html>
2022-06-25, 06:23

Zofia Leszczyńska (1926-2016)

Zofia Leszczyńska z domu Hora, córka Marii i Władysława, urodziła się 2 kwietnia 1926 r. w Tarnowie, w rodzinie inteligenckiej. W latach okupacji mieszkała wraz z rodziną w miejscowości Drzewce koło Nałęczowa. Była żołnierzem Armii Krajowej Obwodu Puławskiego, rejon 10. Awansowała do stopnia podporucznika AK. Do szkoły średniej uczęszczała w Lublinie, tam też w 1952 r. ukończyła studia na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, uzyskując tytuł magistra filozofii w zakresie historii.

W trakcie studiów, 1 stycznia 1948 r., podjęła pracę w Państwowym Muzeum na Majdanku, z którym związana była przez cały czas pracy zawodowej. W roku 1950 została kierownikiem Działu Dokumentacji, przekształconego następnie w Dział Archiwum. Funkcję tę pełniła przez 33 lata (1950–1983), biorąc czynny udział w tworzeniu od podstaw zasobu archiwalnego pierwszego w Europie Muzeum powstałego na terenie byłego obozu koncentracyjnego. Dzięki jej przedsiębiorczości udało się zebrać i zabezpieczyć, następnie zinwentaryzować i zakonserwować znaczną część dokumentów wytworzonych w obozie, których władze obozowe nie zdążyły zniszczyć. Z jej inicjatywy zebrano liczne wspomnienia, relacje i fotografie byłych więźniów oraz przeprowadzono kwerendy, w rezultacie których zbiory Muzeum wzbogaciły się o kopie dokumentów przechowywanych w archiwach polskich i zagranicznych, a dotyczących bezpośrednio Majdanka lub – szerzej – okupacji na Lubelszczyźnie.

Zofia
Leszczyń
ska

Utrzymywała stałe kontakty z byłymi więźniami i ich rodzinami. Potrafiła życzliwością nakłonić ich, by przekazywali do zbiorów PMM pamiątki obozowe, dokumenty zwolnień, wysyłane z obozu kartki pocztowe i grypsy pisane do najbliższych.

Zgromadzone materiały wykorzystywała w badaniach nad dziejami obozu koncentracyjnego w Lublinie oraz hitlerowskiego więzienia na Zamku Lubelskim. Jest autorką Kroniki obozu na Majdanku (Lublin 1980) oraz wielu artykułów, publikowanych m.in. na łamach „Zeszytów Majdanka”. Z ogromną cierpliwością odtwarzała z nadpalonych szczątków dokumenty dotyczące stanów liczebnych obozu koncentracyjnego na Majdanku. W 1983 r. ze względu na pogarszający się stan zdrowia odeszła na wcześniejszą emeryturę. Nie przerwała jednak prac badawczych. W 1995 r. wydała Obwieszczenia śmierci w dystrykcie lubelskim i zajęła się okresem powojennym, szczególnie represjami stosowanymi wobec członków organizacji niepodległościowych w latach 1944-1956. Owocem tych zainteresowań są m.in. następujące publikacje: Straceni na Zamku Lubelskim. Dokumenty procesu 11 żołnierzy AK (kwiecień 1945), Lublin 1995; „Ginę za to, co człowiek najgłębiej ukochać może”. Skazani na karę śmierci przez sądy wojskowe na Zamku Lubelskim (1944-1945), t. I, Lublin 1998, t. II, Lublin 2003; Kobiety Lubelszczyzny represjonowane w latach 1944-1956, t. I, Lublin 2002 (współautorka). Zofia Leszczyńska jest również autorką scenariusza wystawy pt. „Więźniowie Zamku Lubelskiego rozstrzelani w latach 1944-1954”, eksponowanej w Lublinie i kilku innych miejscowościach w województwie lubelskim. Z jej inicjatywy na ścianach

kaplicy cmentarnej przy ul. Unickiej w Lublinie wmurowano ok. 280 tablic upamiętniających osoby, które zginęły w więzieniach i obozach nazistowskich oraz sowieckich łagrach, aresztach NKWD i UB w latach 1944-1956.

Przez wiele lat współpracowała z Główną Komisją Badania Zbrodni Hitlerowskich w Warszawie oraz z Okręgową Komisją w Lublinie, obecnie z Instytutem Pamięci Narodowej. Należała do Stowarzyszenia Byłych Więźniów Politycznych Zamku Lubelskiego oraz do Towarzystwa Opieki nad Majdankiem. Szczególnie angażowała się we wszystkie przedsięwzięcia mające na celu gromadzenie, zabezpieczanie i konserwację dokumentacji dotyczącej strat ludności polskiej w czasie II wojny światowej. Jest członkiem Związku Żołnierzy Armii Krajowej - Zarządu Głównego w Krakowie oraz prezesem Zarządu Okręgu w Lublinie. Za znaczące efekty w pracy zawodowej oraz zaangażowanie w pracę społeczną Zofia Leszczyńska otrzymała szereg odznaczeń, m.in.: Zasłużony Działacz Kultury, Złoty Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Honorową Odznakę Zasłużony dla Miasta Lublina, Honorową Odznakę Zasłużony dla Lubelszczyzny, Złotą Odznakę za Opiekę nad Zabytkami, Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej i Krzyż Armii Krajowej.

Zofia Leszczyńska zmarła 20 października 2016 r.